

ELITELE SCRIU ISTORIA

MANUSCRISUL LUI

DUMITRU KRETZULESCU-WARTHIADI

„ISTORICUL CASTELULUI DIN DRAJNA,
A REGIUNII ÎNCONJURĂTOARE ȘI A FAMILIEI
CARE-L STĂPÂNEȘTE DE PESTE 300 DE ANI”
– PERSPECTIVE, ANALIZE, INTERPRETĂRI –

IOANA IONESCU

ELITELE SCRIBU ISTORIA

MANUSCRISUL LUI

DUMITRU KRETZULESCU-WARTHIADI

„ISTORICUL CASTELULUI DIN DRAJNA,
A REGIUNII ÎNCONJURĂTOARE ȘI A FAMILIEI
CARE-L STĂPÂNEȘTE DE PESTE 300 DE ANI”
– PERSPECTIVE, ANALIZE, INTERPRETĂRI –

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban
Imagini interior și copertă: Primăria comunei Drajna și arhiva personală

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IONESCU, IOANA

Elitele scriu istoria : manuscrisul lui Dumitru Kretzulescu-Warhiadi „Istoricul Castelului din Drajna, a regiunii înconjurătoare și a familiei care-l stăpânește de peste 300 de ani” : perspective, analize, interpretări /
Ioana Ionescu. - București : Editura Universitară, 2023

Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-1623-0

94

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062816230

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2023
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	7
PREFAȚĂ	11
FAMILIA FILIPESCU.....	17
A LOOK OVER THE MICROHISTORY	72
MANUSCRISUL LUI D. KRETZULESCU-WARTHIADI	99
INTRODUCERE	101
ISTORICUL CASTELULUI DIN DRAJNA ȘI A REGIUNEI ÎNCONJURĂTOARE	103
DESCRIEREA CASTELULUI	152
EPILOG.....	155
BIBLIOGRAFIE	160

CUVÂNT ÎNAINTE

Una dintre cele mai mari satisfacții ale unui istoric o reprezintă lucrul cu documentul autentic, nepublicat, neexplorat și neinterpretat de altcineva până la el. Putem spune, astăzi, când scriem aceste rânduri, că am reușit prin natura temei pe care am abordat-o, să simțim această mulțumire și datorită ei, să facem publică munca noastră de mai bine de zece ani.

Familia Filipescu din Drajna, Prahova, a fost una dintre marile familii boierești ale Văii Teleajenului, poate chiar cea mai importantă, dovadă stând construcțiile existente și astăzi care, dacă n-ar fi fost semnificative, poate ar fi dispărut, așa cum a fost soarta atâtor altora. Unul dintre urmașii familiei, Dumitru Kretzulescu Warthiadi a lăsat posterității un scurt istoric al familiei al cărui exponent a fost, centrând atenția, cu precădere, asupra castelului de la Drajna și al domeniului de pe Valea Teleajenului. Motivația acestei scrieri va fi devoalată cititorului în paginile lucrării de față.

Manuscrisul poate fi consultat la Institutul Național al Patrimoniului, unde a fost dus după o ședere îndelungată la Biblioteca Academiei Române. În arhiva Institutului, cercetătorul se poate simți ca într-o cameră a comorilor, iar lectura documentului în acel cadru, a fost memorabilă. Dorim să mulțumim pe această cale custozilor Institutului, grație cărora am putut da spre publicare manuscrisul, pe

care l-am achiziționat în format online, pentru a putea fi consultat mai ușor și de alți iubitori ai muzei Clio.

În prima parte a acestei lucrări, am realizat o prezentare a familiei Filipescu din Drajna, din cele mai vechi timpuri cunoscute, până astăzi, referindu-ne și la manuscris și actualizând fotografiile existente în paginile documentului, alb-negru, cu unele color, mai ales pentru exteriorul castelului și pentru intrarea acestuia. Totodată, acest capitol face parte din lucrarea de doctorat *Microistoria Văii Teleajenului văzută prin elitele sociale*, coordonată de prof.univ. dr. Laurențiu Vlad, în cadrul programului Școlii Doctorale a Facultății de Istorie, Universitate din București. Cartea a apărut la Ploiești, Editura Karta Graphic, în anul 2019.

A doua parte, o constituie un articol prezentat într-o revistă indexată în baze de date internaționale din anul 2015, Codrii Cosminului, în care am publicat materialul prezentat în limba engleză și pe care, poate, un viitor călător străin care ajunge în Drajna, va cunoaște o parte din istoria acestui loc fermecător.

Introducerea acestei părți nu a fost întâmplătoare, mai ales că, zona, prin istoria ei bogată, merită o vizibilitate sporită, lucrarea putând constitui, fără a avea totuși această pretenție, un mini-ghid al istoriei moderne drăjnene.

Cartea de față a apărut ca urmare a bunăvoinței edilului comunei Drajna, doamna Violeta Gonțea. Tot dumneaei, ținând cont de istoria bogată a localității, a reușit, prin fonduri europene, să renoveze și să readucă la viață moara de apă, construcție a familiei Filipescu. Am inserat câteva imagini ale construcției, precum și câteva date tehnice.

Ultima parte o constituie manuscrisul propriu-zis. Se impun câteva precizări. La recomandarea domnului

Constantin Manolache, primul cititor al acestei lucrări, scrierea dactilografiată, așa cum a fost ea scanată la I.N.P. nu poate fi lizibilă, mai ales în cazul publicării. În acest sens, pentru a păstra totuși documentul original, am tehnoredactat cele 45 de file, păstrând totuși grafia și exprimarea originală a autorului, așa cum se scria în anii '50 ai secolului trecut.

Am adăugat acestor pagini și o bibliografie orientativă, strict la tema de față.

Probabil că mulți se vor întreba, deși am justificat mai sus importanța acestei lucrări, care este folosul apariției a încă unei cărți de istorie locală, sau și mai bine, de istorie în general?! Ei bine, argumentul îl constituie faptul că învățăm și citim istorie pentru a ne lărgi orizonturile, pentru a vedea mai multe perspective asupra unui subiect și pentru a ne putea în felul acesta dezvolta propriul sistem de gândire.

Mai mult, Marguerite Yourcenar, istoric francez, scria, la finele secolului trecut, despre importanta istoriei în viața societății, următoarele: (redăm citatul în forma sa, pentru a putea observa profunzimea cuvântului și frumusețea stilului) „Când pomenim despre dragostea pentru trecut, trebuie să luăm seama că, în fapt, e vorba de dragostea de viață, viața aparține mai mult trecutului decât prezentului. Prezentul e întotdeauna un moment prea scurt, chiar când plenitudinea lui face să ni se pară etern. Când iubești viața, iubești trecutul fiindcă acesta este prezentul așa cum a supraviețuit el în amintirile oamenilor. Ceea ce nu înseamnă că trecutul ar fi o vârstă de aur: ca și prezentul, el este deopotrivă neîndurător, superb sau brutal ori pur și simplu oarecare.” Credem că această abordare realistă și înțelegere profundă a trecutului ar trebui să ne ghideze pașii în orice investigație istorică, pentru că istoria face parte din esența umană.

PREFAȚĂ

Toate spațiile din cuprinsul Vetrei Românești au caracteristici în deplină potrivire cu identitatea celor ce le viețuiesc de milenii. Ființa daco-geto-românului a fost născută și crescută din solul acestui pământ și a rămas în el ca să-și continue viețuirea. O adevărată simbioză creată de Cel de Sus și împlinită sub ocrotirea Lui clipă de clipă și veac după veac.

Un astfel de spațiu este cel pe care îl numim Valea Teleajenului. Începuturile lui pornesc din Carpații Meridionali, odată cu ieșirea apei Teleajenului de sub vârful Ciucaș, după care își extinde rapid autoritatea peste un teritoriu de peste 100 de kilometri, punând hotar avântului doar la întâlnirea cu râul Prahova, în câmpia din sudul municipiului Ploiești.

Ocrotire, calm, frumusețe și bogăție - sunt doar câteva din darurile cu care această parte de pământ strămoșesc și-a întâmpinat de la începuturi fiii și continuă și acum să o facă.

Această îndelungă și armonioasă viețuire împreună este certificată la tot pasul de dovezi istorice de necontestat. Pentru vremurile preistorice, amintim uneltele din paleolitic și neolitic, găsite la Lapoș, Seciu și Apostolache, ori ciudațele Pietre Înfierate de la Ogretin-Căldărușanca, Posești și Chiojdul Mare. Antichitatea este atât de viguros reprezentată încât aproape întregul areal al Văii Teleajenului ar putea fi declarat muzeu în aer liber. Avem în vedere, când

afirmăm acest lucru, șiragul de cetăți daco-gete, începând cu Tinosu și continuând cu Dumbrăvești, Gura Vitioarei, Drajna de Sus, Ogretin, Valea Anei. De asemenea, un număr impresionant de obiecte de înaltă valoare istorică aparținând aceluiași timp: armele și uneltele de bronz de la Drajna de Jos, podoabele și monedele de la Coada Malului-Măgurele, ceramica de la Gura Vitioarei, Coiful de Aur de la Poiana Coțofenești, lingourile de aramă de la Drajna de Sus etc.

Conviețuirea daco-romană dintre anii 106-271 a lăsat și ea urme deosebit de bogate: castrele de la Dumbrăvești și de la Grădiște-Drajna de Sus, gurile exploatărilor de sare de la Teișani, pavajul drumului de la Drajna de Sus, peste Carpați, prin Pasul Bratocea, numeroasele cărămizi inscripționate, statuete, monede, arme și multe alte obiecte.

Perioada năvălirilor barbare și cea a îndelungatului ev mediu și-au lăsat și ele poveștile săpate în numeroase dovezi. Spațiul acestei prefete nu ne permite nici măcar să le amintim în treacăt. E însă necesar să menționăm factorul social cel mai important al acestor perioade de timp, care stă la baza răzbirii noastre prin marile și îndelungile furtuni care au bântuit această Europă de răsărit.

Acest factor social, extrem de bine organizat, se numește țaranul liber, proprietar pe pământurile lui moștenite de la înaintași și lăsate apoi moștenire urmașilor. El a fost bază, fundamentul societății românești. Cu o mână pe coarnele plugului și cu cealaltă pe armă, a știut să rămână locului, păstrându-și glia și ființa.

Când vorbim despre populația Văii Teleajenului vorbim în esență despre acești țărani liberi numiți moșneni. Acești bravi nobili ai neamului românesc-cum i-a numit Nicolae Iorga-au împlinit, în acest spațiu, bogată rodire de bunuri materiale și spirituale pentru întreaga lume

românească chiar și pentru cei de dincolo de ea. Purtători ai unei civilizații înaintate, locuitorii Zonei Teleajenului s-au afirmat în toate domeniile importante ale creativității și vieții spirituale. Amintim doar numele câtorva personalități precum iluministul Eufrosin Poteca (Nucșoara), cei trei academicieni din familia Giurescu (Chioajdele), academicienii Andrei Rădulescu, Eugen Simion (Chiojdeanca), Geo Bogza (Blejoi), Gh. Dragomirescu (Gura Vitioarei), scriitorul Radu Tudoran (Blejoi), compozitorul Constantin Dimitrescu (Blejoi) și Florin Comișel (Ogretin).

Înalte personalități cultural științifice și artistice au fost atrase de locurile și oamenii Văii Teleajenului, devenind de-ai pământului, viețuind și creând aici. Îi amintim cu mare admirație pe Nicolae Iorga, Traian Săvulescu, Gheorghe Ionescu Sisești, Mircea Malița, poetul Miron Radu Paraschivescu, lingvistul Valeriu Rusu etc.

Fiecare localitate a Văii Teleajenului a dat și dă în continuare incontestabile valori umane în toate domeniile importante ale vieții materiale și spirituale. Ceea ce a fost ieri valoros, merită să fie mereu adus în actualitate, cunoscut și promovat ca model. Această cunoaștere va avea darul să sporească energiile celor prezenți și hotărârea lor de a împlini fapte importante pentru bunul mers al lor și al comunității căreia îi aparțin.

În această muncă de cercetare a istoriei locale și de promovare a valorilor, profesorii, învățătorii, poeții și bibliotecarii au fost cei care s-au afirmat cu deosebire. Fiecare localitate a Văii Teleajenului are cu ce se mândri în această privință. Suntem onorați să ne oprim și noi asupra câtorva asemenea personalități: profesorii emeriți Nicolae Simache (Cosminele) și Paul D. Popescu (Vâlcănești), învățător Dumitru Brezeanu (Teișani), prof. C.M. Râpeanu

și prof. Stelian Florescu (Chiojdul Mare), prof. Ion Bocioacă (Vălenii de Munte).

Ne face o mare bucurie să constatăm că această înaltă și utilă tradiție intelectuală este dusă mai departe de oameni competenți și pasionați. Din rândul lor, face parte, cu certitudine, și prof. Ioana Ionescu, doctor în științe istorice, autoarea lucrării cuprinse în paginile acestei cărți.

Cu rădăcini puternice în rândul moșnenilor din comuna Posești, cu formare gimnazială și liceală în respirările istorice ale Cetății culturale Vălenii de Munte, a receptat prin toate fibrele ființei sale glăsurile acestor locuri și a răspuns chemării lor cu întreaga sa trăire.

Ajunși la Drajna, privirile ne sunt fascinate de apariția unui decor desprins parcă din basmele copilăriei. Apare, în toată splendoarea lui, un podiș robust, cu picioarele spălate de apa Teleajenului și cu creștetul împodobit de un castel impunător, iar ceva mai departe, de o biserică de aleasă și chemătoare evlavie.

Aceste edificii, întregitoare de frumuseți, stau și astăzi drept mărturie celui ce le-a dat ființă, vornicul Alexandru Filipescu.

Boier din neam de români patrioți, Alexandru a dus mai departe această sfântă tradiție de familie, cu mijloacele de acțiune pe care i le ofereau deceniile de început ale veacului 19, în Țara Românească. Om de mare cultură, cu studii făcute la București și la Paris, vornicul a militat permanent pentru luminarea poporului, pentru libertate socială și națională. Conectarea la ideile revoluționare ale vremii și la aplicarea lor în cadrul societății românești au fost principalele coordonate ale activității sale. Biblioteca sa din incinta castelului, cuprinzând cărți de o mare valoare, devenise loc de întâlnire al tinerilor revoluționari din

Muntenia, printre ei aflându-se și Nicolae Bălcescu, prieten cu Alexandru.

În relațiile cu locuitorii Drajnelor, comportamentul său a fost întotdeauna bazat pe principiul dragostei creștine, al prieteniei și într-ajutorării reciproce. Și acum tradiția orală drăjneană păstrează o caldă imagine acestui ctitor de iubire și de frumos.

Întregul parcurs al acestei lucrări științifice evidențiază cel puțin două trăsături pregnante ale autoarei: buna înzestrare pedagogică și pasiunea pentru cercetarea istoriei locale. Aceste două manifestări de personalitate merg într-o împletire continuă, asigurând materialului o curgere așezată, în care acumulările cercetării sunt eșalonate gradual și explicit, conform principiului de bază al învățării: de la simplu la complex, de la ușor la greu.

Ar fi nedrept să nu evidențiem și relieful celei de a treia trăsături, importantă în edificarea oricărei construcții verbale sau scrise: claritatea și atractivitatea comunicării trăsătură aflată într-un avansat proces de formare.

În final, putem afirma că lucrarea de față, prin însăși valoarea ei, lansează un competent cercetător de istorie locală, capabil să aducă în circuitul public noi povești despre oamenii și locurile Văii Teleajenului.

Prin cunoașterea și contribuția la înflorirea localității dragi sporim corola de lumini a țării și a lumii. Ne stă în putință să împlinim aceste idealuri. Trebuie doar să ne organizăm și să pornim împreună la acțiune. Împreună cu cine trebuie: împreună cu fiii cei adevărați ai Poporului și Pământului Românesc.

Constantin Manolache

FAMILIA FILIPESCU

Preliminarii

Statutul de boier nu a mai reprezentat un apanaj al vechilor familii cu precădere spre mijlocul secolului al XVII-lea, perioadă caracterizată de începutul profesionalizării instituției boieriei. În acest sens, domnitorii numeau în funcții personaje care nu aveau origini ilustre, iar în perioada fanariotă, rangurile erau cumpărate, acestea devenind, ca și în Occident, mai mult onorifice. Vom vedea în cele ce urmează locul și rolul pe care l-a avut familia Filipescu în viața locuitorilor din Drajna și din împrejurimi, ei comportându-se întotdeauna ca mari boieri, motiv pentru care revendicau numeroase pământuri în detrimentul moșnenilor devălmași.

Un alt aspect pe care l-am luat în considerare în momentul documentării pentru cercetarea noastră a fost apelul la **istoria orală**. Am aflat astfel, impresia oamenilor în vârstă despre noțiunea de boier, ei considerând că în zonă a existat un număr mare de aristocrați. De fapt, era vorba despre moșnenii regiunii, care neplătind taxe și impozite și beneficiind de o serie de scutiri, aveau un statut privilegiat în fața țăranilor supuși birurilor. În acest fel, sintagma „era neam de boier”, sau „era fiu de boier”, nu are valoarea pe care accepțiunea științifică o da acestui termen. Oamenii simpli înțelegeau boieria ca pe o scutire de obligațiile fiscale și un nivel de trai mai bun față de cel al majorității.

În ceea ce privește bibliografia folosită pentru construcția capitolului, am obținut mai întâi informații despre subiectul nostru din studiul monografiilor localităților în care familia Filipescu a deținut cele mai importante moșii. Un lucru important pe care îl considerăm oportun să-l stabilim de la început, este cel referitor la proveniența familiei Filipescu. Principalul personaj al capitolului de față este Alexandru Filipescu, cel care a construit castelul de la Drajna și Biserica Sfântul Alexandru din aceeași localitate. A deținut o funcție importantă în stat, Mare logofăt, și a făcut o parte din studii la Sorbona. Aceste informații le-am găsit în urma descoperirii manuscrisului lui Dumitru Kretzulescu-Warhiadi, strănepotul boierului Alexandru, și care reprezintă documentul central pentru realizarea acestui capitol.

Am folosit și alte surse primare, cum ar fi manuscrisul deja menționat, o hotărnicie, sau ocolniță¹ realizată la începutul secolului al XIX-lea, în care erau evidențiați principalii proprietari funciari din zona Teișani, Banul Filipescu fiind și el prezent. În acest context, este vorba despre banul Constantin (Dinu) Filipescu, un neostenit „luptător” pentru lărgirea moșiei. Însă, agoniseala sa a fost vândută de fiica Cleopatra și de ginerele Fonton de Verailion, generalul rus, lui Miloș Obrenovič, prințul Serbiei.

Am coroborat informațiile obținute din lucrările speciale cu cele găsite în sursele editate sau inedite, pentru a

---

¹ Ocolniță = hotărnicie de tip vechi, în care unei moșii i se măsurau numai lățimile de la cele două capete și cea de la mijloc. În document se consemnau cele trei măsuri („trăsuri”) și apoi se descriau amănunțit punctele topografice prin care trec hotarele respective. După anul 1831, legea obliga folosirea unor măsurători de tip ingineresc, cu instrumente adecvate și cu calculul exact al suprafețelor.

conferi un tablou cât mai exact asupra vieții și importanței boierilor Filipescu în regiune.

Repere istorice asupra localităților Drajna, Teișani și Cerașu

Legat de istoria Drajnei stă râul Teleajen, care mărginește partea vestică a localității. De la izvorul acestuia, din Masivul Ciucaș, până la vărsarea sa în Prahova, râul are o lungime de 113 km. Pe această vale a Teleajenului, de fapt un „drum de care”, deoarece cuvântul *teleajen* derivă din slavul *teléga*, cu sensul de care, căruțe, au apărut localități care au avut, inițial, o structură moșnenească².

Ulterior, în rândul moșnenilor, s-au infiltrat mari boieri, dar și egumeni ai mănăstirilor (Văleni, Colțea) care au acaparat mare parte din pământurile cetelor moșnenești. Motivele au fost numeroase: vânzări ale proprietarilor aflați la ananghie, din cauza bolilor sau a datoriilor, situațiile de criză, care au determinat părăsirea pământurilor, cum ar fi răskoalele, ciuma etc., sau efectiv rapturile și abuzurile la care boierii se dedau în anumite cazuri.

Localitatea Drajna, de pe Valea Teleajenului, are origini antice, pe teritoriul ei existând un castru roman de însemnătate națională care și astăzi este supus săpăturilor arheologice. În ceea ce-i privește pe locuitorii medievali ai Drajnei, aceștia au venit, în mare parte, din Transilvania. S-a format astfel Drajna de Sus care era distinctă de cea de Jos, unde se aflau locuitorii pământeni, diferiți de cei

---

² Nicolae Costea Teleajen, *Drajna și Ogretin, sate de moșneni. Monografie*, Editura Printeuro, Ploiești, 2005, p. 81.

alogeni, ardeleni³. De altfel, întregul județ Saac, unitatea administrativă a secolelor XVIII-XIX, a avut această componentă etnică, mixtă, de pământeni și ardeleni refugiați, cei mai mulți fiind români, în fața represiunilor maghiare și a stăpânirii austriece ulterioare.

Numele localității Drajna este pus în legătură cu un document emis de Vlad Vodă Călugărul (1481, 1482-1495) la sfârșitul secolului al XV-lea, prin care le cerea brașovenilor să despăgubească pe rudele unor negustori ai săi, care întorcându-se în țară cu 450 berbeci, fuseseră opriți și păgubiți „la hotarul nostru la Drajna”⁴.

În ceea ce privește componența socială a comunei Drajna, ea era formată în 1831 din Drajna de Sus, Drajna de Jos, Ungurelu Cătun, Ogretin și Poiana Mierlei. Referitor la populația aceluiași an, aflăm că la Drajna de Sus existau 75 de familii, iar la Drajna de Jos, 237.⁵

Din punct de vedere al statutului pe care îl aveau locuitorii Drajnei și satelor înconjurătoare, cei din Drajna de Sus și Ogretin erau moșneni, iar cei din Drajna de Jos, Cătunul și Râncezi erau clăcași. Împroprietărirea acestora din urmă, a avut loc în prima jumătate a secolului al XIX-lea, cu 1312 ha, pe moșia Mariei Filipescu, una dintre fiicele lui Nicolae, mare logofăt al Țării Românești⁶.

Localitatea Teișani se află la o distanță de 6 km de Vălenii de Munte și 34 km de Ploiești. Istoria localității a

---

³ *Ibidem*, pp. 81-106.

⁴ Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în sec. XV și XVI, doc CLXXI, p. 205 apud. Ionut Cruceru Valea Teleajenului în materiale cartografice vechi. Introducere în studiul Așezărilor, articol consultat pe www.academia.edu, în iunie 2013.

⁵ *Ibidem*, p. 93.

⁶ Nicolae Costea Teleajen, *op. cit.*, p. 92.